

Neural Network Modelling of the Information Behavior of Database Users Based on their Previous Interactions with the Search Results

Fataneh Vahabi*

PhD in Library and information science; Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc); Tehran, Iran;
Email: vahabi@students.irandoc.ac.ir

Saeid Asadi

PhD in Information Technology; Associate Professor; Department of Information Science and Knowledge Studies; Shahed University; Tehran, Iran Email: S.asadi@shahed.ac.ir

Soheil Ghanjefar

PhD in Electrical Engineering; Professor; School of Electrical Engineering; Iran University of Science and Technology; Tehran, Iran; Email: s_ganjefar@basu.ac.ir

**Iranian Journal of
Information
Processing and
Management**

Received: 24, Nov. 2020

Accepted: 14, Mar. 2021

Abstract: In designing search engines, it is important to check the database you are studying and make a connection with it.

This study is an applied one conducted by using observation method. What is used in this study is a case study.

The pattern of most searches is generally partial and specific in most cases. Participants begin their search with general information such as introducing and reviewing facts, and then focusing on specific aspects. In some cases, users come up with new ideas while searching. According to the results, general background, subject knowledge, time range and tools available influence desired response.

According to the analysis of findings and results, it is suggested that information behavior using neural network is more accurate in identifying information skills, barriers, goals and motivation and determining and predicting resources and services. Information and ways of accessing information should be compared with the results of present study. Based on the results, it seems that specialized information retrieval training for all classes of users is needed to increase information skills of current and future users.

Current search engines retrieve only part of relevant documents in a collection. Better models are needed to overcome the huge volume

**Iranian Research Institute
for Information Science and Technology
(IranDoc)**

ISSN 2251-8223

eISSN 2251-8231

Indexed by SCOPUS, ISC, & LISTA

Vol. 37 | No. 1 | pp. 255-276

Autumn 2021

<https://doi.org/10.52547/jipm.37.1.255>

* Corresponding Author

of documents. The proposed model in this way enables improved data retrieval in a short period of time. It is also possible that search model is also updated each time with user searches and results in more accurate results.

Keywords: Information Retrieval, User, Behavior Feedback, Neural Network, Search Engine

مدل سازی رفتار اطلاعاتی کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی با روش شبکه عصبی با تأکید بر تعاملات پیشین آن‌ها با نتایج جست‌وجو

فتانه وهابی

دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی؛ پژوهشگاه
علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)؛ تهران؛
vahabi@students.irandoc.ac.ir

سعید اسدی

دکتری فناوری اطلاعات؛ دانشیار؛ دانشگاه شاهد؛
ایران، تهران asadi.s@gmail.com

سهیل گنج‌فر

دکتری برق؛ استاد؛ دانشگاه علم و صنعت؛ ایران، تهران؛
s_ganjefar@basu.ac.ir

دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۰۴ | پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۲۴ | مقاله برای اصلاح به مدت ۴ ماه نزد پدیدآوران بوده است.

چکیده: در طراحی موتورهای جست‌وجو بررسی پایگاه داده مورد مطالعه و ایجاد ارتباط با آن دارای اهمیت است. در پژوهش حاضر با بررسی تعاملات کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی با سیستم در حین جست‌وجو، به مدل‌سازی رفتار اطلاع‌یابی آن‌ها پرداخته می‌شود.

این پژوهش یک مطالعه کاربردی است که با استفاده از شبکه عصبی اجرا شده است. داده‌ها از طریق مشاهده رفتار کاربران در استفاده از پایگاه داده «ایرانداک» و مطالعه لاگ کاربران گردآوری شده است.

الگوی اغلب جست‌وجوهای انجام‌شده در بیشتر موارد به صورت «کلی به جزئی» و «اختصاصی» است. شرکت کنندگان جست‌وجوی خود را با اطلاعات کلی در مورد موضوع، مانند معرفی و بررسی حقایق، شروع نموده و سپس، هر یک بر روی جنبه‌های خاصی از موضوع تمرکز کردند. در بعضی موارد، کاربران در حین جست‌وجو ایده‌های جدیدی به دست آوردند.

با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان چنین استنتاج کرد که بر اساس مدل استخراجی، عواملی چون پیشینه کلی فرد در مورد موضوع، دانش موضوعی، محدوده زمان و ابزارهای در اختیار، پاسخ مورد نظر در

نشریه علمی | رتبه بین‌المللی
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

شاپا (جایی) ۸۲۲۳-۲۲۵۱

شاپا (الکترونیکی) ۸۲۳۱-۲۲۵۱

نمایه در SCOPUS و LISTA، ISC، و

jipm.irandoc.ac.ir

دوره ۳۷ | شماره ۱ | صص ۲۵۵-۲۷۶

پاییز ۱۴۰۰

<https://doi.org/10.52547/jipm.37.1.255>

جست‌وجو را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

موتورهای جست‌وجوی کنونی تنها بخشی از مدارک مرتبط با موضوع را در یک مجموعه داده بازبایی می‌کند. برای دسترسی به مطالب بیشتر و مناسب‌تر در حجم عظیم داده‌ها لازم است مدل‌های بهتری مورد بررسی قرار گیرد. روش شبکه عصبی پیشنهادی در این مطالعه امکان بهبود بازبایی اطلاعات را در مدت زمان کم فراهم می‌آورد. همچنین، با این روش می‌توان این امکان را به‌وجود آورد که مدل جست‌وجو هر مرتبه با جست‌وجوی کاربران به‌روزرسانی شده و نتایج کامل‌تر و دقیق‌تری به‌دست آید.

کلیدواژه‌ها: بازخورد رفتاری، بازبایی اطلاعات، شبکه عصبی، کاربر، موتور جست‌وجو

۱. مقدمه

در عصر الکترونیک و دیجیتال دسترسی به اطلاعات صحیح به کمک موتورهای جست‌وجو، بررسی پایگاه داده مورد مطالعه، و ایجاد ارتباط با آن از اهمیت بالایی برخوردار است. در طراحی موتورهای جست‌وجو دسترسی به اطلاعات صحیح در صفحات وب و بررسی مشابهت داده‌های مختلف در پایگاه داده به‌منظور بازبایی اطلاعات مورد توجه قرار می‌گیرد. در بازبایی اطلاعات توسط کاربر، کلمه مورد جست‌وجو به‌صورت یک کلیدواژه در نظر گرفته می‌شود. در این روند چنانچه اطلاعات به‌صورت دقیق و با سرعت بالا و متناسب با کلمه مورد جست‌وجو بازبایی شود، بسیار ثمربخش خواهد بود.

با توجه به رشد روزافزون اطلاعات دیجیتال، وابستگی محققان به سیستم‌های مختلف برای دریافت اطلاعات مورد نظر به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. فناوری‌های مرتبط با بازبایی اطلاعات بیشتر بر مدل‌های ریاضی متن‌مدار تأکید داشته و بر چگونگی تعامل کاربر با اطلاعات در محتوا کمتر توجه داشته است. از آنجا که نیاز به بازبایی اطلاعات صحیح و سریع در کاربردهای روزانه تا کاربردهای تخصصی روبه‌افزایش است، فعالیت‌های انسانی زیادی لازم است تا اطلاعات مناسب بازبایی شود. مفید بودن اطلاعات و موجود بودن و دسترس‌پذیری آن مشکل اصلی در بازبایی اطلاعات است (Jarvelin & Ingwersen 2004; Jarvelin 1986).

اطلاعات بازبایی می‌تواند به کمک کلمات تایپ‌شده بر روی صفحه کلید، صوت و یا تصویر مورد نظر فرد آغاز شود. هدف اصلی در بسیاری از جست‌وجوهای علمی، دستیابی به اطلاعاتی است که علاوه بر هماهنگی با عبارت مشخص‌شده کاربر، متناسب با تخصص و خواسته وی ارائه شود. به کمک این روند می‌توان پایگاه‌ها و اطلاعات مناسب را با

دقت بالا در کمترین زمان ممکن در اختیار پژوهشگر قرار داد. دریافت مشخصات کاربر از نظر علمی در کنار کلمات کلیدی مد نظر وی به‌عنوان یک پیش‌فرض مناسب در بازبازی اطلاعات صحیح قابل تأمل است. باید توجه داشت که افراد دارای علایق علمی مختلف هستند و ممکن است بخش‌های خاص مرتبط با اطلاعات خود را مورد بررسی قرار دهند. بنابراین، چنانچه بتوان مسیر علاقه علمی فرد را تعیین نمود و هماهنگی با آن عمل کرد، امکان بازبازی اطلاعات با کارایی بیشتر و در زمان کمتر فراهم می‌گردد. به این منظور، لازم است روند اطلاع‌یابی پژوهشگر به‌گونه‌ای بررسی شده و انتخاب‌های بعدی برای وی با توجه به این امر پیشنهاد گردد. از آنجا که بهترین روش در یافتن مسیر مطالعه یک فرد بررسی مطالعات قبلی اوست، می‌توان این فرایند را به کمک شبکه‌های عصبی مصنوعی انجام داد.

بررسی مطالعات انجام‌گرفته در داخل کشور نشان می‌دهد که پژوهش‌هایی که با استفاده از تکنیک شبکه عصبی در داده‌کاوی به دست‌بندی کاربران کتابخانه‌ها بر مبنای نیاز این افراد در دستیابی به اطلاعات و تعیین رفتارهای اطلاعاتی آن‌ها پرداخته باشند، بسیار اندک است.

پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور که مبتنی بر این رویکرد هستند، به‌طور عمده به بخش‌بندی بازار در علم اقتصاد، به‌ویژه مدل‌های ایجاد وفاداری فرد به خرید یک محصول از طریق دسته‌بندی پرداخته و با استفاده از این کار توانسته‌اند کارایی خدمات مشتریان را افزایش و هزینه‌های عملیاتی و بازاریابی را کاهش داده و در نهایت، به افزایش سود کل و رضایت مشتریان دست یابند. بنابراین، انجام پژوهش حاضر از آن جهت ضرورت و اهمیت می‌یابد که در پژوهش‌های صورت‌گرفته، استفاده از رویکرد شبکه عصبی در داده‌کاوی که دارای قابلیت بالایی در کشف الگوهای ناشناخته در رفتار و نیازهای کاربران سازمان‌ها و نهادهای مختلف دارد، در کتابخانه‌ها کمتر مورد توجه قرار گرفته است. افزون بر این، مطالعه بر روی شناخت نیازهای اطلاعاتی جامعه مورد نظر در ایران تاکنون به‌طور خاص صورت نگرفته است.

کتابخانه‌ها نیز مانند سایر سازمان‌ها خواهان آن هستند که اطلاعات گردآوری‌شده از تراکنش‌های مختلف کاربران خود را در بخش‌بندی داده‌ها به کار گیرند. اگرچه جست‌وجو در بین حجم عظیمی از داده‌ها امکان‌پذیر است، لکن کتابخانه را در گردآوری، آماده‌سازی، تحلیل و تفسیر داده‌هایی که از انواع متعدد تراکنش‌های محیط‌های فیزیکی

و مجازی ایجاد می‌شود، با مشکلاتی روبه‌رو می‌سازد. به‌عنوان برخی از ابزارهای مورد استفاده برای کشف الگوهای مربوط به جست‌وجو می‌توان به روش‌های دسته‌بندی، خوشه‌بندی، قواعد تلازمی^۱، درخت تصمیم و شبکه‌های عصبی اشاره کرد. بنابراین، با توجه به نیاز مبرم مدیران ارشد و نخبگان به اطلاع از نیاز کاربران در عرصه‌های مختلف، جهت برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت، این پژوهش به بررسی مدل‌سازی رفتار اطلاع‌یابی کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی با روش شبکه‌ی عصبی و توجه بر تعاملات پیشین آن‌ها در حین جست‌وجو پرداخته است.

از سوی دیگر، با ارائه مدل‌های جامع و آزمون‌شده، این امکان برای کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی فراهم می‌شود که سریع‌تر از پیش، نظارت دقیق‌تر و صحیح‌تری به اهداف، برنامه‌ها، کیفیت خدمات و منابع، نیازهای کاربران، چگونگی رفتار اطلاع‌یابی آن‌ها، تعیین نقاط قوت و ضعف مجموعه، گردآوری منابع و ارائه خدمات جدید و تحول رویه‌ها داشته باشند و بتوانند به فرایند جست‌وجو و کشف مدل‌های گوناگون، مختصرسازی‌ها و اخذ مقادیری از مجموعه‌ای از داده‌های معلوم بپردازند.

مدیران کتابخانه تنها زمانی می‌توانند به موفقیت در پاسخگویی به نیازهای مراجعه‌کنندگان خود امید داشته باشند که بتوانند رفتارهای آینده آن‌ها را پیش‌بینی کنند و نیاز کاربران و راه‌های مناسب برای رفع آن را شناسایی نمایند. برای این منظور، کتابخانه‌ها می‌بایست داده‌های کامل از فعالیت‌های گذشته کاربران خود داشته باشند تا بتوانند از آن‌ها در ارتقای کیفیت خدمات و منابع خود استفاده نمایند.

۲. پیشینه

تکنیک‌های داده‌کاوی در داخل کشور به‌طور عمده در سازمان‌های تجاری، بانک‌ها، صنایع و شرکت‌های خصوصی به کار گرفته شده است. در پژوهش‌های مبتنی بر این رویکرد اتکای اصلی پژوهشگران بر دسته‌بندی مشتریان بر اساس پروفایل‌ها و رفتارهای آنان در استفاده از محصولات و خدمات سازمان‌های مختلف صورت گرفته است. پژوهش‌های انجام‌شده در خارج از کشور که مبتنی بر این رویکرد هستند، به‌طور عمده به بخش‌بندی بازار، به‌ویژه مدل‌های ایجاد وفاداری از طریق دسته‌بندی پرداخته و

1. rules of communication

با استفاده از این کار توانسته‌اند کارایی خدمات مشتریان را افزایش و هزینه‌های عملیاتی و بازاریابی را کاهش دهند و در نهایت، به افزایش سود کل و رضایت مشتریان دست یابند. البته، مطالعات دیگری در مورد روش‌های اطلاع‌یابی کاربران در جست‌وجوی اطلاعات انجام شده است.

«ژانگ» و همکاران مدل درک رفتار اطلاع‌یابی کاربران در هنگام کلیک را ارائه دادند. آن‌ها دریافتند که کلیک کاربر با ترجیح کاربر مطابقت ندارد و علایق کاربر به‌طور مرتب تغییر می‌کند. این مدل در واقع، روشی را برای برآورد علاقه و رضایت کاربر نسبت به تنوع عناوین فراهم می‌کند (Zhang et al. 2018). «دو دیگو و اسک» بیان می‌کنند که تحقیقات مبتنی بر جست‌وجوی وب باید نظر کاربر را نیز در نظر بگیرد. بر این اساس رویکرد تنظیم لیست‌های نتایج جست‌وجوی تولیدشده توسط موتورهای جست‌وجوگر وب را پیشنهاد می‌دهند (de Diego & Eske 2019). «ژو» و همکاران بیان می‌کنند که روش‌های قدیمی، مسئله جست‌وجو را به‌عنوان روشی برای انتخاب و رتبه‌بندی اسناد بررسی می‌نمایند. در این مطالعه با تمرکز بر موضوع جست‌وجو، یک روش جست‌وجو مبتنی بر یادگیری عمیق با مدل‌سازی جست‌وجو برای موضوعات ارائه می‌شود (Zhou et al. 2019).

با توجه به اینکه بازخورد تأثیر گذار، خواه مثبت یا منفی، بسیار کمک‌کننده است و مزایای بسیاری برای ارسال کننده، دریافت کننده و سازمان‌ها خواهد داشت، پژوهش‌های زیادی از جمله Lavrenko & Croft (2001); Salton & Buckley (1990); Robertson & Jones (1976); Jones & Diaz (2007); Paramita, Sanderson & Clough (2009); Radlinski & Dumais (2009); Tao and Zhai (2006); Sanderson et al. (2006); در مدل‌های بازاریابی خود از بازخورد استفاده کرده‌اند.

در اغلب مدل‌های زبانی ارائه‌شده توسط محققان، بازخورد الگوریتم توسط مدل‌های پرسش زبانی (Tao & Zhai 2006; Sanderson & Tang 2009; Clough 2009)، یا مدل ربط (Jones & Diaz 2007) انجام شده است. «کوهن» و «روی» در تحقیقات خود بیان کردند که بازخورد فعال به‌طور معمول در آموزش ماشین‌کاری خوبی دارد (Cohn 1996; Roy 2001). بسیاری از محققان در زمینه حذف نتایج زاید فعالیت داشته‌اند (Bookstein 1983; Carbonell & Goldstein 1998; Chen Karger 2006; Tang & Sanderson 2010; Yao et al. 2013). پژوهشگرانی همچون «یائو و چن» در صدد بودند تنوع را بالا برده و از حشو و زواید

صرفنظر نمایند (Yao et al. 2013). آن‌ها در بحث تنوع، از ریخت‌شناسی برای طبقه‌بندی پرسش‌ها و اسناد و ایجاد یک مجموعه جواب استفاده نموده‌اند.

«بدر، محمداسماعیل و حنیف» در پژوهش خود به دسته‌بندی کاربران هدف کتابخانه مرکزی «دانشگاه صنعتی اصفهان» از لحاظ شناسایی رفتارها و نیازهای اطلاعاتی آنان پرداخته‌اند. آن‌ها دریافته‌اند که بیشترین منابع اطلاعاتی مورد نیاز کاربران کتابخانه، ترجمه کتاب‌های لاتین و کمترین نیاز آنان گزارش‌ها و طرح‌های پژوهشی است. مؤثرترین خدمات در رفع نیازهای اطلاعاتی آنان، توانایی کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی در بازیابی اطلاعات و آگاهی آنان از منابع و خدمات اطلاعاتی و کم‌اثرترین خدمات، آشنایی با انواع منابع و خدمات اطلاعاتی در زمینه رشته تخصصی خود و امکان استفاده از منابع اطلاعاتی به صورت فایل‌های دیجیتال و بدون نیاز به حضور در کتابخانه شناسایی شده است (۱۳۹۶).

«محمداسماعیل و نعیمی» در پژوهش خود به بررسی خوشه‌بندی و مطالعه تطبیقی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی دانش‌پژوهان حوزه و دانشگاه خراسان رضوی با استفاده از الگوریتم شبکه عصبی پرداختند. مؤثرترین مؤلفه در هدف و انگیزه اطلاع‌یابی دانش‌پژوهان حوزه انجام فعالیت‌های پژوهشی، فرهنگی و مذهبی و در دانش‌پژوهان دانشگاه ارتقای کیفیت تدریس ارزیابی بود (۱۳۹۵).

«راد» در تحقیق خود جهت بررسی رفتارها و رویکردهای اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی هنگام استفاده از شبکه جهانی وب دریافته‌اند که رفتار اطلاع‌یابی جامعه پژوهش مطابق الگوی «الیس»^۱ است، لیکن تفاوت معناداری میان رفتار دانشجویان در گروه‌های مختلف آموزشی وجود دارد (۱۳۸۸).

«یاری و احمدی» به منظور ارائه تصویری روشن، علمی و واقعی از وضعیت رفتار اطلاع‌یابی در ایران متون منتشر شده در باب مباحث و بنیان‌های نظری و پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه رفتار اطلاع‌یابی در ایران را با رویکردی تحلیلی و کیفی بررسی کرده‌اند. بررسی‌های آن‌ها می‌بیند آن است که در طی ۱۷ سال که از طرح بحث رفتار اطلاع‌یابی در ایران می‌گذرد، از لحاظ کیفی و کمی روند انتشار منابع رشد چشمگیری داشته است. کمتر از ۴ درصد از متون منتشرشده در حوزه رفتار اطلاع‌یابی ترجمه شده‌اند.

1. Ellis

بیشتر منابع این حوزه در قالب پژوهش به بررسی رفتار اطلاعاتی افراد پرداخته‌اند (۱۳۹۳). «نعیمی، محمداسماعیل و حیدری» با استفاده از شبکه عصبی به بررسی تعیین رفتار اطلاعاتی دانش‌پژوهان سطح چهار حوزه علمی خراسان رضوی پرداختند. آنها دریافتند که برای رفع نیازهای اطلاعاتی دانش‌پژوهان در حوزه، تدارک منابع مورد نیاز در کنار فراهم‌آوری زمینه تصمیم‌گیری اطلاعات محور برای مدیران کتابخانه‌ها مثرتر خواهد بود (۱۳۹۷).

«فهر» با استفاده از جست‌وجوی تعاملی در سیستم‌های بازیابی اطلاعات، یک مدل کلی برای تشخیص قدم بعدی سیستم با توجه به عملکرد قبلی سیستم ارائه داد (Fuhr) (2008).

در کنار یادگیری ماشین از دهه ۹۰ میلادی، کار بر روی تحلیل اجزای اصلی در کاهش تعداد دادگان توسط (Billsus & Pazzani 1998) و بهبود دسته‌بندی داده‌های ورودی با کمک خوشه‌بندی توسط (Kohrs & Merialdo 1999) انجام شد.

«جاهرر، توشر و لگنشتاین» برای بازیابی اطلاعات از روش‌های مختلف از جمله رگرسیون خطی، K-امین نزدیک‌ترین همسایگی (KNN) و درخت تصمیم‌گیری استفاده نمودند. البته، مدل شبکه عصبی به کاررفته یک مدل ساده انتخاب شده بود. در این مدل چگونگی بهبود مدل‌سازی دادگان ورودی متناسب با مدل شبکه عصبی مورد بحث قرار نگرفت (Jaher, Töschler & Legenstein ۲۰۱۰). همچنین، (Jones & Diaz 2007); Hauff (2010) از شبکه‌های عصبی به جای رگرسیون خطی برای بازیابی بهتر استفاده نمودند.

در زمینه بازیابی اطلاعات یک سیستم یکپارچه که بتواند با تکنیک‌های مختلف کار کند و نیز بتواند درخواست‌های مختلف را هوشمندانه تشخیص دهد، لازم است (Shani and Gunawardana 2011) سیستم‌های بازیابی اطلاعات هم‌اکنون از نظر تجاری و جامعه تحقیقاتی مورد توجه هستند. در بسیاری از موارد کاربری که مایل به استفاده از یک پایگاه است باید بین مجموعه‌ای از رویکردهای مورد نظر یکی را انتخاب کند. اولین قدم برای انتخاب یک پایگاه این است که تصمیم گرفته شود روی کدام ویژگی‌های برنامه تمرکز شود. در واقع، پایگاه‌ها دارای خواص مختلفی هستند که ممکن است بر تجربه کاربر تأثیر بگذارند. برنامه متداول در بازیابی اطلاعات شامل جست‌وجوی محتوا،

طبقه‌بندی متن، مدیریت محتوا و پرسش و پاسخ است. در بیشتر این موارد رویکردهای آماری و یادگیری ماشین به کار می‌رود.

تحقیقات نشان داده است که روش شبکه‌ی عصبی برای داده‌ها با حجم کمتر، نتایج بهتری تولید می‌کند (Abu Abbas 2008).

تحقیقات متعدد انجام شده در زمینه‌ی بازخورد در بازیابی اطلاعات، نمایانگر اهمیت موضوع است. همچنین، این پژوهش‌ها نشان می‌دهند که استفاده از بازخورد موجود در سیستم بسیار کارآمد است.

۳. روش پژوهش

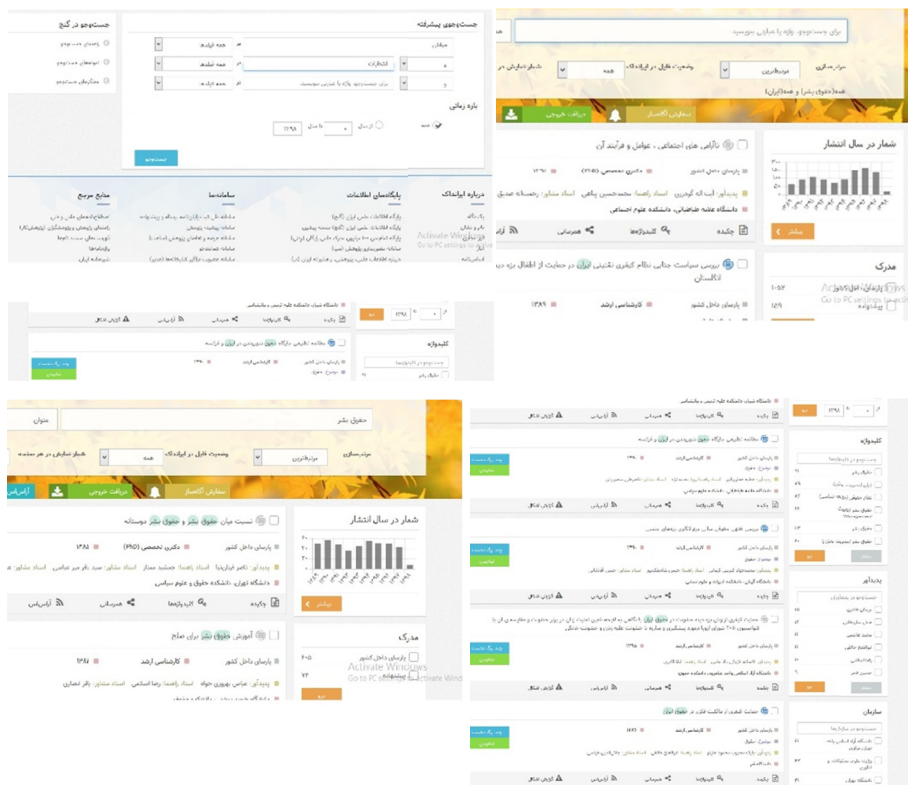
مطالعه‌ی حاضر نوعی پژوهش اکتشافی است که داده‌های مورد نظر در آن با استفاده از مشاهده‌ی رفتار کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» گردآوری شده است. با این توصیف، پژوهش حاضر یک مطالعه‌ی کاربردی موردی است که در آن از تکنیک‌های شبکه‌های عصبی برای تعیین مدل رفتار اطلاع‌یابی کاربران استفاده شده است.

این مطالعه در چندین گام مختلف و متوالی انجام می‌شود. در گام اول، نظام‌های بازیابی اطلاعات موجود در «پژوهشگاه» بررسی شدند. در مرحله‌ی دوم، روابط تعاملی موجود مورد بررسی قرار گرفت و بر این اساس، مدلی ثانویه مبتنی بر تعامل کاربران ارائه شد. در مرحله‌ی سوم، از طریق مشاهده و بررسی رفتارهای اطلاعاتی کاربران مدلی از بازیابی اطلاعات آن‌ها ترسیم گردید. برای اعتباریابی این مدل نیز از نظر متخصصان استفاده شد. جامعه‌ی مورد مطالعه، کاربران بخش جست‌وجو در پایگاه «گنج» پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات (ایرانداک) است. در این مطالعه سعی شد روند بازیابی اطلاعات توسط افراد مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به حجم عظیم و متنوع کاربران، محدوده‌ی مطالعاتی با استفاده از روش اشیاع داده به‌عنوان استاندارد طلایی انجام گرفت.

گردآوری اطلاعات در این پژوهش برای رسیدن به اهداف مورد نظر با مشاهده‌ی رفتار کاربران انجام شده است. در ادامه، ۱۲۰ لاگ جست‌وجو با استفاده از نرم‌افزار «اسکرین کپچر»^۱ بررسی گردیده است (شکل ۱). این نرم‌افزار امکان ذخیره‌ی اطلاعات شامل حرکت

1. screen capture

نشانگر، انتخاب فهرست (منو)، نتایج نمایش داده‌شده و تمام فعالیت‌های روی اسکرین را فراهم می‌نماید. بنابراین، می‌توان تمام فعالیت‌های کاربر در فرایند جست‌وجو را برای تعیین جنبه‌های مختلف استراتژی جست‌وجوی اطلاعات مد نظر قرار داد.

شکل ۱. اسکرین‌شات از برخی از تصاویر ثبت‌شده

این مطالعه با همکاری ۳۰ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی با پیشینه تخصص در جست‌وجوی اطلاعات (دارای گواهی شرکت در کارگاه مهارت در جست‌وجوی اطلاعات) انجام شد. از این ۳۰ شرکت‌کننده، ۱۵ نفر زن و ۱۵ نفر مرد از گروه سنی ۲۹-۳۵ بودند. ارزیابی گواهی‌های شرکت در کارگاه‌های جست‌وجوی اطلاعات نشان داد که مشارکت‌کنندگان، جست‌وجوگران ماهری هستند. با توجه به وجود دانش سیستمی (مهارت‌های جست‌وجو) در کاربران در این مطالعه، می‌توان به سه روش پرس‌وجو، مرور، و کلیک کردن، اطلاعات بازخورد کاربر در جست‌وجو را دریافت نمود و از آن در

آموزش شبکه عصبی بهره برد. اطلاعات بازخورد کاربران درباره جملات چکیده مطالب انتخاب شده، در شبیه‌سازی استفاده شده است.

ویژگی‌های اطلاعات دریافتی از بازخورد کاربران که مورد توجه پژوهشگران اطلاع‌رسانی است، به اجمال بیان می‌شود. این موارد با بررسی‌های انجام شده در این مطالعه به دست آمده و برخی از آن‌ها در شبیه‌سازی الگوریتم به کار رفته است.

اطلاعات دریافتی از بازخورد کاربران

کاربران به‌طور معمول، تنها با بررسی عنوان و خلاصه نشان داده شده در نتیجه جست‌وجو درباره مرتبط بودن یا نبودن نتایج تصمیم‌گیری می‌کنند، به‌طوری که حتی گاهی نیازی به دیدن متن اصلی نیست. این جنبه از رفتار کاربران با استفاده از ویژگی‌های حاصل از نحوه پرس‌وجو و رابطه آن با خلاصه نمایش داده شده از متن، به دست می‌آید. این ویژگی شامل میزان همپوشانی کلمات پرس‌وجو و عنوان نتیجه، نسبت کلمات مشترک بین پرس‌وجو و خلاصه نتیجه و از این دست است که در شبیه‌سازی نیز مورد بحث قرار گرفته است.

جنبه‌های ساده تعامل کاربر با صفحات وب می‌تواند به‌عنوان بازخوردهای ضمنی استفاده شود. برای مثال، ویژگی‌هایی مانند زمان ساکن ماندن روی صفحه یا روی دامنه و میزان انحراف از زمان ماندن مورد انتظار برای یک پرس‌وجو از مواردی است که می‌توان از آن‌ها بهره برد.

کلیک‌های کاربران یکی از شاخه‌های خاص در تعامل کاربر با موتور جست‌وجوست. به‌عنوان مثال، برای هر زوج پرس‌وجو تعداد کلیک‌هایی که روی هر نتیجه انجام شده و اینکه آیا نتایج قبلی یا بعدی یک نتیجه توسط کاربر کلیک شده یا خیر، به‌عنوان بازخورد ضمنی قابل استفاده است. مرور مستندات به‌خوبی مسیر مرور کاربر در وب را نشان می‌دهد و در نتیجه می‌تواند برای تعیین مرتبط بودن یک مستند به پرس‌وجو به‌خوبی عمل کند. هرچه یک مستند بیشتر مرور شده باشد و زمان مرور آن بیشتر شود، احتمال مرتبط بودن آن با پرس‌وجو بیشتر است.

جدول ۱، این موارد را به تفصیل برای برخورداری از بررسی رفتار اطلاع‌یابی کاربران نشان می‌دهد.

جدول ۱. ویژگی‌های دریافت اطلاعات بازخورد کاربران

ویژگی‌های سیر کلیک‌ها	
موقعیت	موقعیت سند در میان نتایج
تناوب کلیک	تعداد کلیک‌ها برای این پرسش
احتمال کلیک	احتمال یک کلیک برای این پرسش
بعدی کلیک شده است	۱ اگر بروی بعدی کلیک شده، ۰ در غیر این صورت
قبلی کلیک شده است	۱ اگر بر روی قبلی کلیک شده، ۰ در غیر این صورت
بالا کلیک شده است	۱ اگر بالا کلیک شده، ۰ در غیر این صورت
پایین کلیک شده است	۱ اگر پایین کلیک شده، ۰ در غیر این صورت
ویژگی‌های مرور کردن	
زمان ساکن ماندن	زمان ساکن ماندن در صفحه
زمان ساکن ماندن بعد از انتخاب	زمان کلی ساکن ماندن بعد از جست‌وجو
لینک پیگیری شده	۱ اگر لینک پیگیری نتیجه باشد، ۰ در غیر این صورت
میانگین زمان	میانگین زمان ساکن ماندن بر روی یک صفحه
ویژگی‌های پرس‌وجو	
همپوشانی عنوان	تشابه کلمات بین پرسش و عنوان
همپوشانی چکیده	تشابه کلمات بین پرسش و توضیحات
همپوشانی پرسش-دامنه	تشابه کلمات بین پرسش و دامنه
طول پرسش	تعداد کلمات در پرسش

برای بررسی ایده به کارگیری هوش مصنوعی در بازیابی اطلاعات و رفتار کاربران در حین جست‌وجو، مشخصات مختلفی که در بررسی رفتار کاربران سودمند است، در جدول ۱، آمده است. همچنین، به منظور برآورد کارایی این ایده، ویژگی‌های پرس‌وجو برای دستیابی به ارتباط کلمات کلیدی کاربران و نتایج بازیابی شده متناسب با آن در یک نرم‌افزار شبیه‌سازی شده است. با توجه به نتایج این پژوهش ادامه بررسی ایده حاضر برای مطالعات آتی با به کارگیری دیگر پارامترهای عنوان شده در این مقاله برای بازیابی رفتار کاربران بسیار مفید خواهد بود.

در ادامه، جایگاه قرارگیری کلمات کلیدی وارد شده توسط کاربر در جمله مورد توجه قرار می‌گیرد. در واقع، بنابر مطالعه Zheng et al. (2017) برای تعیین میزان صحت

انتخاب مناسب نتیجه‌ی بازیابی شده، موقعیت و شباهت کلمات موجود در جملات چکیده‌ی مطالب نسبت به کلمات کلیدی ورودی کاربر سنجیده شده است.

مجموعه‌ی داده‌ی ورودی شبکه، شامل چکیده‌ی نشانه‌گذاری شده از مقالاتی از پایگاه داده‌ی «ایرانداک» است و در آن چکیده‌ی هر مقاله به جملاتی مجزاً تفکیک شده است. برای نمونه، دو کلمه‌ی کلیدی ورودی توسط کاربر را به صورت توکن «keywordA» و «keywordB» در نظر بگیرید. میزان معیار شباهت از ضرب داخلی بردار کلمات در جمله با بردار کلمات ورودی و به کارگیری یک تابع بیشینه هموار برای تبدیل این معیار به مقادیر احتمالاتی محاسبه می‌شود. بنابراین، این معیار نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی هر کلمه با کلمات موجود خواهد بود.

بر مبنای مطالعه‌ی Zheng et al. (2017) مقدار شباهت با پارامتر Sml_i از رابطه‌ی زیر محاسبه شده است:

$$Sml_i = \text{softmax}\left(\frac{u_{w_i} \cdot u_{e_j}}{m}\right) \quad (1)$$

که در این رابطه $u_{e_j}, j \in \{1,2\}$ بردار کلمات کلیدی ورودی و u_{w_i} بردار کلمات مربوط به لغات جملات است که در یکدیگر ضرب داخلی شده‌اند. m اندازه‌ی ابعاد بردار کلمات است. رابطه‌ی فوق شباهت هر یک از کلمات جمله را با کلمه‌ی ورودی نشان می‌دهد.

پس از محاسبه‌ی شباهت کلمه‌ی i ام با کلمه‌ی ورودی اول به صورت Sml_i^1 و شباهت کلمه‌ی i ام با کلمه‌ی ورودی دوم به صورت Sml_i^2 از متوسط این دو مقدار برای بیان میزان شباهت کلمه‌ی i ام در جمله با کلمات ورودی به صورت Sml_i یاد می‌شود. همچنین، پس از مشاهده‌ی جمله به صورت کامل، معنا و جایگاه کلمات آن نسبت به کلمات کلیدی مورد نظر مورد توجه قرار می‌گیرد. در واقع، موقعیت کلمات مختلف در کنار میزان شباهت آن‌ها نسبت به کلمات ورودی، اهمیت کلمات و در پی آن جملات متن را در هماهنگی با کلمات جست‌وجوشده‌ی ورودی نشان می‌دهد.

برای دستیابی به نتایج بهتر، اطلاعات مربوط به موقعیت نیز در کنار اطلاعات مربوط به شباهت کلمات به کار رفته است. رابطه‌ی زیر ترکیب این دو مقدار را در تابع نهایی نشان می‌دهد.

$$\gamma_i = \text{softmax}\left(\frac{W_1 d_i^1 + W_2 d_i^2 + W_{sml} Sml_i}{3}\right) \quad (2)$$

در رابطه‌ی فوق d_i^1 و d_i^2 به ترتیب، نماینده‌ی معیار شباهت، فاصله‌ی کلمه‌ی i ام در جمله با کلمه‌ی کلیدی اول و فاصله‌ی کلمه‌ی i ام در جمله با کلمه‌ی کلیدی دوم است. W_2, W_1, W_{sml} اوزانی

هستند که به کمک a مدل آموزش داده می‌شود. برای محاسبه وزن نهایی کلمات جمله، خروجی شبکه عصبی LSTM نیز در رابطه فوق اضافه خواهد شد. بنابراین، پارامتر λ_i برای هر کلمه به کمک روابط مربوط به شبکه LSTM به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\lambda_i = \text{Softmax} [V \cdot \text{Tanh}(W_n \cdot h_i + \gamma_i + b)] \quad (3)$$

λ_i معرف میزان اهمیت هر گام زمانی است و برای محاسبه میانگین وزندار بردار ویژگی خروجی LSTM به کار خواهد رفت.

در مدل به کاررفته برای این مطالعه، بردارهای ویژگی حاوی اطلاعات هر جمله به عنوان ورودی به کار می‌رود. مهم‌ترین ویژگی ورودی، کلمات موجود در هر جمله است. در این ویژگی هر جمله T توسط بردار $\{wt_1, wt_2, \dots, wt_n\}$ که در آن wt_i کلمه i ام جمله است، معرفی می‌شود.

برای ایجاد ویژگی مربوط به کلمات، همه جملات بررسی شده و یک مجموعه کامل از کلمات موجود فراهم می‌شود. بر اساس این مجموعه هر کلمه از جمله به یک عدد صحیح در بردار متناظر می‌گردد. ویژگی نقش زبانی کلمات در جمله به کمک کتابخانه NLTK² در زبان «پایتون» فراهم شده است. ورودی تابع نهایی جملات، متن، و خروجی آن نقش زبانی کلمات بر اساس جملات ورودی است. در نتیجه، نقش هر یک از کلمات به یک مقدار عددی نگاشت می‌شود. به طور معمول، موقعیت کلمات نسبت به کلمات کلیدی در جمله، در بار معنایی جمله و اهمیت آن تأثیر به‌سزایی دارد. این ویژگی نشان‌دهنده فاصله هر کلمه در جمله نسبت به کلمات کلیدی است که با اختلاف تعداد کلمات از کلمه کلیدی نسبت به هر یک از کلمات جمله تعیین می‌شود. فاصله کلماتی که بعد از کلمه کلیدی قرار می‌گیرند، با علامت مثبت، و فاصله کلماتی که قبل از کلمه کلیدی قرار می‌گیرند، با علامت منفی در نظر گرفته می‌شود. این ویژگی به صورت بردار $\{d_1^k, d_2^k, d_3^k, \dots, d_n^k\}$ بیان خواهد شد، که در آن $k=1,2$ شماره مربوط به کلمه کلیدی، n تعداد کلمات در جمله و d_i^k فاصله کلمه i ام در جمله از کلمه کلیدی ورودی k است.

برای ورود داده‌های موجود به مدل از لایه جاگذاری Word2Vec که در کتابخانه Keras معرفی شده، استفاده شده است که کمک خواهد کرد مقادیر گسسته نمایانگر مفاهیم از پیش تعیین شده، به صورت یک بردار پیوسته از اعداد ارائه شوند. در این حالت، مفاهیم

نزدیک به یکدیگر در فضای برداری نیز فاصله کمی نسبت به یکدیگر خواهند داشت. با قرار گرفتن بردارهای ورودی به دنبال یکدیگر، بردار ورودی تشکیل می‌شود که در آن هر ستون، ویژگی‌های مربوط به هر یک از کلمات را نشان می‌دهد.

بردار ویژگی ایجاد شده به شبکه BLSTM وارد شده و پس از دستیابی شبکه به ارتباطات بین کلمات در مکان‌های مختلف، این اطلاعات به صورت یک بردار، ویژگی خروجی مدل را ایجاد خواهد کرد. در شبکه BLSTM برای هر شبکه یک گام زمانی در نظر گرفته می‌شود که برای تمامی ورودی‌ها ثابت است. از این رو، لازم است با اضافه نمودن صفر به انتهای جملات، ابعاد آن‌ها را با بزرگ‌ترین جمله هماهنگ کرد.

در ادامه، به منظور آموزش، روابط موجود در داده‌های ورودی در بلوک بازگشتی از شبکه LSTM دوطرفه با احتمال حذف تصادفی ۵۰ درصد در حالت بازگشتی استفاده شده است. همچنین، الگوریتم نزول در امتداد گرادیان برخط برای بهینه‌سازی پارامترها و تابع آنتروپی برای تابع هزینه به کار رفته است.

در مدل به کار رفته اندازه دسته‌ای^۲ برابر ۲۰۰، تعداد دوران^۳ برابر ۳۰۰، اندازه LSTM برابر ۲۰۰، اندازه بردار کلمات ۲۰۰ و اندازه بردار فاصله ۱۰ در نظر گرفته شده است. به منظور ارزیابی نتایج در روش پیشنهادی برای امکان پیشبرد این ایده مقدار پارامتر از مقادیر مثبت صحیح، منفی صحیح، مثبت غلط و منفی غلط استفاده شده است. بنابراین، مقادیر پارامتر F بر حسب دقت P و یادآوری R به صورت زیر محاسبه شده است:

$$F1 = 2 \frac{P \times R}{P + R} \quad (4)$$

$$P = \frac{\text{True Positive}}{\text{True Positive} + \text{False Positive}} \quad (5)$$

$$R = \frac{\text{True Positive}}{\text{True Positive} + \text{False Negative}} \quad (6)$$

در جدول زیر، مقدار سه پارامتر عنوان شده برای روش پیشنهادی با مطالعات قبلی مقایسه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، روش ارائه شده نسبت به روش‌های پیشین بهبود داشته است.

1. Bidirectional Long Short-Term Memory (BLSTM)

2. batch size

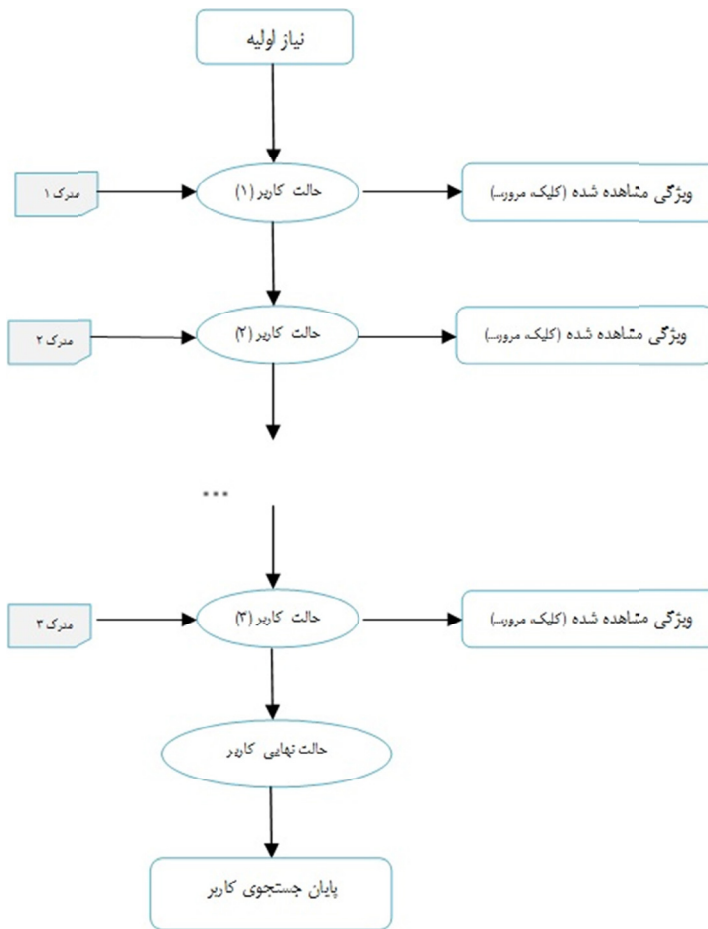
3. epoch

جدول ۲. مقادیر پارامترهای F, P و R در مطالعات پیشین و روش پیشنهادی

	Zhang et al. (2018a)	Yadav et al. (2021)	روش پیشنهادی
F1	۷۳/۷	۷۲/۵۷	۷۷/۵
P	۷۵	۷۶/۵۲	۸۲/۵
R	۷۲/۵	۶۹/۰۱	۷۳/۲

۴. یافته‌ها

پس از دستیابی به پارامترهای مناسب در الگوی جست‌وجوی افراد که به تفصیل در جدول ۱، ارائه شده، برخی از موارد این پارامترها در شبیه‌سازی مورد استفاده قرار گرفته‌اند. از آنجا که ایده استفاده از هوش مصنوعی در بازیابی اطلاعات نتایج خوبی به همراه دارد، این است که بررسی دیگر پارامترهای مؤثر در رفتار بازیابی اطلاعات توسط کاربران به گسترش این ایده کمک شایانی خواهد کرد. شکل ۳، مدل تعامل کاربران را در جست‌وجوی متوالی برای بازیابی نتیجه معتبر توصیف می‌کند. کلمات کلیدی و یا پرسش نشان‌دهنده نیازهای اطلاعاتی کاربر است. کاربر پس از بیان نیاز اطلاعاتی خود و ارسال این کلمات یا پرسش، لیستی از نتایج را دریافت خواهد کرد. این لیست شامل اقلام بازیابی شده در سیستم است و همه موارد ممکن است تناسب کامل با نیاز کاربر را نداشته باشد و آن زمانی است که فرض کنیم کاربر به‌طور پیوسته لیست نتایج را از بالا به پایین بررسی کند. او در واقع، عملکرد ذهنی خود را نشان می‌دهد و آن آگاهی از موقعیت و کارهایی است که انجام می‌دهد. موارد ارائه‌شده در جدول ۱، عمل‌های رفتاری است که کاربر در حین جست‌وجو از آن بهره می‌برد. کاربر بر اساس ذهنیت خود مدرک را بررسی می‌کند. یا چکیده آن را مطالعه می‌کند، آن را ذخیره کرده و یا از آن پرینت تهیه می‌کند و یا در صورت عدم نیاز، از آن صرف‌نظر می‌کند. در واقع، کاربر با بررسی مدارک حالت فکری خود را نشان می‌دهد.

شکل ۳. مدل تعامل کاربران

می‌توان این‌طور عنوان کرد که بازیابی اطلاعات در مرکز یک مثلث قرار گرفته و عوامل خارجی، کاربر و تولیدکننده منبع سه گوشه مثلث هستند. با توجه به نوع زیرساخت تولید منبع اطلاعاتی، توسعه و امکانات منبع بازیابی اطلاعات به دست آمده متغیر خواهد بود. همچنین، عواملی مانند اینکه کاربر با چه ویژگی‌های شخصیتی و محیطی و چه نیازی به منبع مورد نظر مراجعه کرده است نیز تعیین‌کننده هستند. عوامل خارجی مؤثر در تولید منبع و کاربر از جمله عوامل اجتماعی و فرهنگی از دیگر عوامل مؤثر در بازیابی اطلاعات هستند. بنابراین، جست‌وجوی اطلاعات با توجه به عوامل خارجی، استراتژی‌های به‌کاررفته در طراحی و سازماندهی مجموعه و عوامل شخصی و زمان انجام خواهد شد.

۵. بحث

الگوی اغلب جست‌وجوهای انجام‌شده در بیشتر موارد به‌صورت «کلی به جزئی» و «تخصصی» است. شرکت‌کنندگان جست‌وجویشان را با اطلاعات کلی مانند معرفی و بررسی حقایق شروع نموده و سپس، هر یک بر روی جنبه‌های خاصی از نتایج تمرکز نمودند. در بعضی موارد، کاربران در حین جست‌وجو ایده‌های جدیدی به‌دست آوردند. نتایج به‌دست‌آمده در فرایند جست‌وجو برای کاربران به فرمول‌بندی مجدد پرسش‌های این افراد منجر گردید.

بسیاری از شرکت‌کنندگان جست‌وجوی خود را هنگامی که صفحه‌ای شامل منابع فراوان بود، متوقف نموده و به‌طور معمول، تصمیم گرفتند که در زمانی دیگر از اطلاعات استفاده کنند. برای مثال، یکی از کاربران عنوان نمود که مدرک به‌دست‌آمده در جست‌وجو مدرکی است که از آن در زمان دیگر پرینت خواهد گرفت و یا این امکان وجود داشت که مطلبی را برای مطالعه در آینده ذخیره نمایند، زیرا دستیابی به اطلاعات برای آن‌ها محدودیت زمانی و فوریت نداشت. بنابراین، این گروه از کاربران تلاشی برای به‌دست آوردن ایده دقیق‌تری در هنگام جست‌وجو نداشتند و اطلاعات آن‌ها در داده‌های مورد استفاده در نظر گرفته نشد. برای مثال، وقتی یکی از کاربران یک صفحه با چندین منبع مرتبط یافت، بر روی هیچ‌کدام کلیک نکرد، بلکه از نظر وی این صفحه شروعی برای یافتن اطلاعات بیشتر بود. پاسخ‌بازایی شده با توجه به تجربیات آن‌ها، اطلاعات معتبری برای ادامه جست‌وجو بود.

جست‌وجوگر دیگر ابتدا عبارت «حقوق بشر + ایران» را در موتور جست‌وجو تایپ نمود و سپس، صفحه نتایج جست‌وجو را در زمان کمی ملاحظه نمود. تلاش بعدی وی با وارد نمودن پرسش‌های مشابه انجام شد. او سپس، در عبارت جست‌وجو «دهه اخیر» را اضافه نمود. در تلاش آخر، وی به موتور جست‌وجو برگشت و ترکیب پرسش مشابهی را امتحان نمود.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، پیشنهاد کلی کاربران، دانش موضوعی، محدوده زمان و ابزارهای در اختیار آن‌ها پاسخ مورد نظر کاربران را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۶. نتیجه‌گیری

استخراج قوانین ناشناخته با استفاده از شبکه عصبی به تصمیم‌گیری بهینه و اطلاعات محور منجر می‌شود. تاکنون، در سازمان‌ها و کتابخانه‌ها بیشتر از تصمیم‌گیری بر مبنای تجربه استفاده شده است. در دنیای امروز که اطلاعات در آن قدرت اصلی محسوب می‌شود، تلاش بر این است که تصمیم‌گیری بر پایه اطلاعات محوری جایگزین تصمیم‌گیری بر پایه تجربه‌گرایی گردد. این است که مدیران کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی وظیفه دارند که با استفاده از تصمیمات اطلاعات محور، نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی مراجع کنندگان خود را شناسایی و پیش‌بینی نموده و در جهت تأمین به‌جا و به‌موقع آن‌ها گام بردارند و هدف اصلی، که جلب رضایت کاربران است، را برآورده نمایند.

با توجه به تجزیه و تحلیل یافته‌ها و نتایج به‌دست آمده پیشنهاد می‌شود رفتار اطلاعاتی با به‌کارگیری پارامترهای سنجیده‌شده در این مطالعه و با استفاده از شبکه عصبی، جهت شناخت دقیق‌تر مهارت‌ها، موانع، اهداف و انگیزه اطلاع‌یابی و تعیین و پیش‌بینی منابع و خدمات اطلاعاتی و راه‌های دسترسی به اطلاعات انجام پذیرد و نتایج به‌دست آمده با نتایج پژوهش حاضر مقایسه شود.

با توجه به نتایج به‌دست آمده به نظر می‌رسد که برای افزایش سطح مهارت اطلاع‌یابی کاربران فعلی و آینده، دوره آموزشی تخصصی بازیابی اطلاعات برای همه طبقات کاربران برگزار گردد. همچنین، در راستای افزایش سطح دسترسی کاربران پیشنهاد می‌شود تمهیداتی جهت تهیه، افزایش، به‌روز رسانی و غنای منابع اطلاعاتی الکترونیکی و آموزش استفاده از این منابع برای تمام کاربران با مرتبه‌های علمی مختلف اندیشیده شود. در پژوهش حاضر پارامتر تعیین‌کننده $F1$ ، دقت P و R به کمک نتایج انتخاب‌شده توسط الگوریتم برابر $۷۳/۷$ ، ۷۵ و $۷۲/۵$ محاسبه شده و با نتایج مطالعات اخیر مقایسه شده است. بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که ایده پیشنهادی در پیشبرد بازیابی اطلاعات به کمک شبکه‌های عصبی به‌خوبی نتیجه می‌دهد. به‌کارگیری پارامترهای عنوان‌شده در این مطالعه می‌تواند در تکمیل شبیه‌سازی ارائه‌شده با نتایج بهتر کمک نماید.

فهرست منابع

- بدر، عاطفه، صدیقه محمداسماعیل، و حنیف حیدری. ۱۳۹۶. استفاده از تکنیک داده کاوی جهت دسته‌بندی کاربران هدف کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی اصفهان (مطالعه انگیزه‌ها و رفتارهای اطلاع‌یابی آنان). *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات* ۳۳ (۱): ۲۷۱-۲۹۴.
- راد، ایرج. ۱۳۸۸. رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی در استفاده از شبکه جهانی وب. *کتابداری و اطلاع‌رسانی* ۱۲ (۳) (مسلسل ۴۷): ۱۴۱-۱۶۸.
- محمداسماعیل، صدیقه، و جمیله نعیمی. ۱۳۹۵. بررسی تطبیقی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی دانش‌پژوهان حوزه و دانشگاه استان خراسان رضوی با رویکرد شبکه عصبی. *تعامل انسان و اطلاعات* ۳ (۴): ۶۰-۷۳.
- نعیمی، جمیله، صدیقه محمداسماعیل، و حنیف حیدری. ۱۳۹۷. تعیین نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی دانش‌پژوهان حوزه علمیه خراسان رضوی با رویکرد شبکه عصبی. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات* ۴ (۱): ۹۱-۱۱۸.
- یاری، شیوا، و حمید احمدی. ۱۳۹۳. مروری بر متون رفتار اطلاع‌یابی در ایران. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات* ۳۰ (۱): ۱۷۳-۱۸۷.

References

- Abu Abbas, Osama. 2008. Comparisons between data clustering algorithms. *The International Arab Journal of Information Technology* 5 (3): 320-325.
- Al-mumen, N, & A. Morris. 2012. Modelling information-seeking Behaviour of graduate students at Kuwait University. Retrieved from www.Emeraldinsight.com (accessed Jan 20, 2016).
- Badr, A., S. Mohamad Esmaeeli, & H. Heidari. 2018. Applying Data Mining Technique in order to categorize the Target Users of the Central Library of Isfahan University of Technology (Studying the Motives and Information Seeking Behaviors of Them). *Information Sciences & Technology* 33 (1): 275-294. Magiran.com/p177922
- Billsus, D., and M. J. Pazzani. 1998. Learning collaborative information filters. In *Proceedings of the Fifteenth International Conference on Machine Learning (ICML)* Vol. 98, pp. 46-54. USA.
- Biranvand, Ali 1392. Investigating the information-seeking behaviors of faculty members of Payame Noor University of Jahrom. *Information Management and Knowledge* 1 (1): 101-110.
- Bookstein, A. 1983. Information retrieval: A sequential learning process. *Journal of American Society (ASIS)* 34 (5): 331-342.
- Borlund, P. 2010. The Concept of Relevance in IR. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* 54 (10): 913-925.
- Buresova, I, & M. Simikova. 2012. Information Behaviour of Gifted Children – The Qualitative Study. *Procedia-social and behavioral Sciences* 8 (69): 242-246.
- Carbonell, J., and J. Goldstein. 1998. The use of MMR, diversity-based reranking for reordering documents and producing summaries. In *Proceedings of the 21st annual international ACM SIGIR conference on Research and development in information retrieval* (pp. 335-336). Melbourne Australia August 24 - 28, 1998.

- Chen, H., and D. R. Karger. 2006. Less is more: Probabilistic models for retrieving fewer relevant documents. *ACM SIGIR* 429–436. The 29th Annual International SIGIR Conference. Seattle Washington USA August 6 - 11, 2006429–436.
- Cohn, D. A. 1996. Active learning with statistical models. *Journal of artificial intelligence research* 4: 129-145.
- De Diego, A. & V. Eske. 2019. Öffentliches Wasserrecht im Rahmen von Zivilrechtsstreitigkeiten. *Zeitschrift für Deutsches und Europäisches Wasser-, Abwasser- und Bodenschutzrecht* 8 (4): 234-240.
- Fuhr, N. 2008. A probability ranking principle for interactive information retrieval. *Information Retrieval* 11 (3): 251-265.
- Hauff, C. 2010. Predicting the effectiveness of queries and retrieval systems. SIGIR (Special Interest Group on Information Retrieval) Forum (Vol. 44, No. 1, p. 88). Germany.
- Hayati, Zahir. 1393. Segmenting public library clients based on their needs using the network: (3) Artificial neural, hierarchical analysis and Kano model. *Information Research and Public Libraries* 20: 534-513
- Heidelberg Shani, G., and A. Gunawardana. 2011. Evaluating recommendation systems. *In Recommender systems handbook* (pp. 257-297). Boston, MA: Springer.
- Jahrer, M., A. Töschler, and R. Legenstein. 2010. Combining predictions for accurate recommender systems. In Proceedings of the 16th ACM SIGKDD international conference on Knowledge discovery and data mining, KDD '10, 693–702, New York, NY, USA. ACM.
- Jarvelin, K. 1986. Information Processing and Management: an *International Journal* 22 (6): 523-548.
- Järvelin, K., and P. Ingwersen. 2004. Information Seeking Research Needs Extension towards Tasks and Technology. *Information Research* 10 (1): 212.
- Jones, R., and F. Diaz. 2007. Temporal profiles of queries. *ACM Trans. Information Systems* 25 (3): 14.
- Joshi, P. A, S. M. Nikose. 2013. Information seeking Behaviours of Users: A Case Study of Private Higher Technical Libraries in Chandrapur District. Retrived from [http:// Eprints.rclis.org/3794](http://Eprints.rclis.org/3794). (accessed Jan. 20, 2016).
- Khosshbaf, Mehdi. 1392. Investigating the information retrieval behavior of virtual graduate students of Imam Reza University based on Ellis model. Master Thesis. Imam Reza University of Mashhad.
- Kohrs, A., & B. Meriardo. 1999. Improving collaborative filtering with multimedia indexing techniques to create user-adapting web sites. In *Proceedings of the seventh ACM international conference on Multimedia (Part 1)* (pp. 27-36). New York, US.
- Lavrenko, V., and W. B. Croft. 2001. Relevance-based language models. *ACM SIGIR (Special Interest Group on Information Retrieval)* (2): 120–127.
- Liu, X., & W. B. Croft. 2004. Cluster-based retrieval using language models. In *SIGIR '04: Proceedings of the 27th annual international ACM SIGIR conference on research and development in information retrieval*. 186–193. New York, NY: ACM.
- Lu, H., M. Zhang & S. Ma. 2018. Between Clicks and Satisfaction: Study on Multi-Phase User Preferences and Satisfaction for Online News Reading. In *The 41st International ACM SIGIR Conference on Research & Development in Information Retrieval* (pp. 435-444). ACM. New York, US.
- Mohamad Esmaeeli, S., & J. Naeimi. 2017. Investigation through and Clustering the Information Needs and Information Seeking Behavior of Seminary and University Students of Khorasan-e- Razavi with Neural Network Analysis. *Human Information Interaction* 3 (4): 1. Magiran.com/p1517874
- Naeimi, J., & S. Mohamad Esmaeeli. 2016. The Assessment of Information- Seeking Behavior of Medical Sciences University Researchers of Khorasan Razavi using Neural Network Approach, *Library and Information Research Journal* 6 (2): 80-96. Magiran.com/p1625373

- _____ & H. Heidari. 2018. The Assessment of Information- Seeking Behavior of Khorasan Razavi Seminary Students with Neural Network Approach, *Journal of Sciences and Techniques of Information Management* 4 (1): 91-118. Magiran.com/p1834056
- Paramita, M. L., M. Sanderson, & P. Clough. 2009. Diversity in photo retrieval: overview of the ImageCLEFPhoto task 2009. In *Workshop of the Cross-Language Evaluation Forum for European Languages* (pp. 45-59). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Qasemokhani, Sakineh. 1393. Investigating the information seeking behavior of the elderly in public libraries in Khoj. Master Thesis, Tehran Teacher Training University.
- Rad, I., 2009. Information seeking behavior of Islamic Azad University graduate students in using the World Wide Web, *Journal of Library and Information Science* 12 (3): 3.
- Radlinski, F., and S. Dumais. 2006. Improving personalized web search using result diversification. In *Proceedings of the 29th annual international ACM SIGIR conference on Research and development in information retrieval* (pp. 691-692). Washington, USA.
- Robertson, S. E., and K. S. Jones. 1976. Relevance weighting of search terms. *Journal of the American Society of Information Science* 27 (3): 129-146.
- Roy, N. 2001. Toward optimal active learning through Montecarlo estimation of error reduction. *International Conference on Machine Learning (ICML)*. Williamstown, USA. pp. 441-448.
- Salton, G., and C. Buckley. 1990. Improving retrieval performance by relevance feedback. *Journal of Information Science* 41 (4): 288-297.
- Sanderson, M., J. Tang, T. Arni, & P. Clough. 2009. What else is there? search diversity examined. In *European Conference on Information Retrieval* (pp. 562-569). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Shani, G., and A. Gunawardana. 2011. Evaluating recommendation systems. In *Recommender systems handbook* (pp. 257-297). Boston, MA: Springer.
- Tang, J., and M. Sanderson. 2010. *Evaluation and user preference study on spatial diversity*. In *European Conference on Information Retrieval* (pp. 179-190). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Tao, T. and C. Zhai. 2006. Regularized estimation of mixture models for robust pseudo-relevance feedback. In *Proceedings of the 29th annual international ACM SIGIR conference on Research and development in information retrieval* (pp. 162-169). USA.
- Ticineto Clough, P. 2009. The new empiricism: Affect and sociological method. *European Journal of Social Theory* 12 (1): 43-61.
- Yadav, S., S. Ramesh, S. Saha, and A. Ekbal. 2021. Relation extraction from biomedical and clinical text: Unified multitask learning framework. *IEEE/ACM Transactions on Computational Biology and Bioinformatics*. doi: 10.1109/TCBB.2020.3020016.
- Yan, X., J. Guo, S. Liu, X. Cheng, and Y. Wang. 2013. Learning topics in short texts by non-negative matrix factorization on term correlation matrix. In *Proceedings of the 2013 SIAM International Conference on Data Mining* (pp. 749-757). Society for Industrial and Applied Mathematics. Germany.
- Yao, C., J. Bu, C. Wu, and G. Chen. 2013. Semi-supervised spectral hashing for fast similarity search. *Neuro computing* 101 (1): 52-58.
- Yari, S., & H. Ahmadi. 2014. A Review on Information Seeking Behaviour Literature in Iran, *Information Sciences & Technology* 30 (1): 173-197. Magiran.com/p1338101
- Zhang, Y., V. Zhong, V. Chen, A. Angeli, and C. Manning. 2017. Position-aware Attention and Supervised Data Improve Slot Filling. In *Proceedings of the 2017 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*, 35-45. USA.
- Zhang, Y., H. Lin, Z. Yang, J. Wang, S. Zhang, & L. Yang. 2018a. A hybrid model based on neural networks for biomedical relation extraction. *Journal of Biomedical Informatics*, 81: 83-92.

- Zhang, Y., S. Liu, J. Tan, G. Jiang, & Q. Zhu. 2018b. Effects of risks on the performance of business process outsourcing projects: The moderating roles of knowledge management capabilities. *International Journal of Project Management* 36 (4): 627–639.
- Zhao, J. & Y. Yun. 2009. A proximity language model for information retrieval. In SIGIR '09: *Proceedings of the 32nd international ACM SIGIR conference on research and development in information retrieval*. 291-298. New York, NY: ACM.
- Zheng, W., H. Lin, L. Luo, Z. Zhao, Z. Li, Y. Zhang, & J. Wang. 2017. An attention-based effective neural model for drug-drug interactions extraction. *BMC Bioinformatics* 18 (1): 445-451.
- Zhou, N., J. Du, X. Yao, W. Cui, Z. Xue, & M. Liang. 2019. A content search method for security topics in microblog based on deep reinforcement learning. *World Wide Web* 23 (1): 75-101

فغانه وهایی

دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی از پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران است. بازخورد رفتاری، بازیابی اطلاعات، شبکه عصبی، کاربر، موتور جست‌وجو از جمله علایق پژوهشی وی است.

سعید اسدی

دارای مدرک تحصیلی دکتری فناوری اطلاعات از دانشگاه کوپنن‌لند است. ایشان هم‌اکنون دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شاهد است. علم اطلاعات، ارتباطات علمی، کتابشناسی از جمله علایق پژوهشی وی است.

سهیل گنج‌فر

دارای مدرک تحصیلی دکتری برق در رشته برنامه‌ریزی درسی از دانشگاه تربیت مدرس است. ایشان هم‌اکنون استاد گروه مهندسی برق دانشگاه علم و صنعت است. شبکه‌های عصبی، سیستم‌های هوشمند و کنترل سیستم‌های حرکت از راه دور از جمله علایق پژوهشی وی است.

